

Accountant niet verantwoordelijk voor toezicht op vaststellen en deponeren

Anton Dieleman

Ik denk dat vele collega's met mij met enige verbazing hebben kennisgenomen van een recente uitspraak van de Accountantskamer¹. Deze uitspraak ziet onder meer op de verantwoordelijkheid van de accountant voor het vaststellen en deponeren van een jaarrekening van een BV. De Accountantskamer stelt: *'Maar ook het jaren niet ervoor zorgen, althans niet erop toezien, dat de jaarstukken van de cliënt worden vastgesteld en gedeponerd, acht de Accountantskamer zeer verwijtbaar'*. Een uitspraak die om een toelichting vraagt en – wat mij betreft – de nodige nuancering! Zeker gelet op het feit dat de accountant verantwoordelijk wordt gehouden voor het toezicht op vaststellen en deponeren en dat het niet voldoen daaraan als 'zeer verwijtbaar' wordt aangemerkt.

De procedure en uitspraak van de Accountantskamer kunnen als volgt

kort worden samengevat (ik beperk me tot een aantal van de gegrond verklaarde

onderdelen van de klacht). In de eerste plaats was sprake van een concept-jaarrekening waarin een vordering op de aandeelhouders was opgenomen, hetgeen in strijd was met de kredietovereenkomst met de bankier. De accountant heeft dezelfde vordering vervolgens onder de 'algemene' post debiteuren opgenomen ('verdoezeld' zoals hij zelf aangeeft volgens het verslag van het proces). Dit wordt de accountant door de Accountantskamer met name zwaar aangerekend en leidt tot een schorsing van één

maand. Een dergelijke sanctie lijkt mij passend. Ik laat dat verder voor dit artikel buiten beschouwing. De Accountantskamer vervolgt namelijk de onderbouwing van de sanctie met het hiervoor door mij aangehaalde citaat voor wat betreft het vaststellen en deponeren van de jaarstukken.

Voor dit artikel is verder de verdediging van de accountant nog van belang. Uit r.o. 4.5 blijkt namelijk dat hij heeft erkend dat het hem is aan te rekenen dat hij er niet op heeft toegezien dat de desbetreffende jaarrekeningen zijn vastgesteld door de algemene vergadering en zijn gedeponeerd bij het Handelsregister. De Accountantskamer, aldus r.o. 4.5, verklaart dit onderdeel van de klacht gegrond, 'gelet op deze erkenning'. Bijzonder interessant, maar uiteraard niet uit deze uitspraak af te leiden, is de vraag wat het oordeel van de Accountantskamer was geweest als betrokkene dit had weersproken.

Verantwoordelijkheid bestuur

Met betrekking tot de verantwoordelijkheid voor het opmaken, vaststellen en deponeren van een jaarrekening is de wetgeving duidelijk. Die verantwoordelijkheid berust bij het bestuur voor wat betreft opmaken en deponeren en bij de algemene vergadering voor het vaststellen. De verantwoordelijkheid van het bestuur voor het opmaken van de jaarrekening wordt geregeld in art. 2:210 lid 1 BW; de 'verplichting' tot vaststelling door de algemene vergadering in art. 2:210 lid 3 BW². De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het deponeren van de jaarstukken blijkt uit art. 2:394 lid 1 BW. In dat artikel wordt de verantwoordelijkheid aan de rechtspersoon toegeschreven, maar aangezien deze door één van haar organen vertegenwoordigd wordt, ligt het voor de hand dat dit meestal het bestuur zal zijn. Essentieel – zeker ook in het licht van deze uitspraak van de Accountantskamer – is dat de accountant hierbij geen enkele expliciete rol en verantwoordelijkheid heeft.

Verantwoordelijkheid accountant

Uiteraard rijst de vraag of er wel een 'afgeleide' verantwoordelijkheid voor de accountant bestaat. Aan de ene kant van het spectrum zien we de visie van de Accountantskamer, dat de accountant erop moet

toezien dat de jaarrekening wordt vastgesteld en gedeponeerd. De andere kant van het spectrum betreft de visie dat de accountant geen enkele verantwoordelijkheid heeft. Over de formele verantwoordelijkheid kan ik, gegeven de hiervoor gegeven toelichting, kort zijn: die ligt niet bij de accountant. De uitspraak van de Accountantskamer, voor wat betreft dit onderdeel, schiet wat mij betreft dan ook te ver door.

Vervolgens is relevant of – gelet op de betrokkenheid bij het samenstellen, beoordelen of controleren van een jaarrekening – er niet een zekere verantwoordelijkheid bij de accountant ligt. Het antwoord daarop is bevestigend. Die verantwoordelijkheid begint met de cliënt er schriftelijk op te wijzen dat er een verplichting bestaat tot het vaststellen en deponeren van de jaarrekening. Vervolgens moet, voor de vervolgvierantwoordelijkheid van de accountant, onderscheid worden gemaakt tussen 'vaststellen' en 'deponeren'. De reden hiervoor is dat een niet-vastgestelde jaarrekening invloed heeft op de mogelijkheid om dividenden uit te keren. De mogelijkheid hiervan wordt namelijk bepaald (en beperkt) door de laatst vastgestelde jaarrekening van de BV. Na het van kracht worden van het wetsvoorstel flex-BV verandert dit in sommige situaties, maar dat laat ik voor dit artikel verder rusten. Het kan voor de accountant van belang zijn om in het kader van zijn betrokkenheid bij de jaarrekening van het volgende jaar duidelijkheid te hebben over de vraag of de jaarrekening van het voorafgaande jaar is vastgesteld. Overigens niet alleen vanuit het vraagstuk van de (maximaal toegestane) dividenduitkering, maar ook gelet op het feit dat de algemene vergadering mogelijk bezwaren heeft geuit tegen de jaarrekening. Dit betekent dat de accountant ten minste moet navragen of de jaarrekening van het voorafgaande jaar is vastgesteld. Maar dit 'navragen' is nog geen 'toezien op', zoals de Accountantskamer vereist.

Voor het deponeren is de accountant helemaal niet verantwoordelijk. Dat is een verantwoordelijkheid voor het bestuur. Uiteraard kan het niet (tijdig) deponeren leiden tot bestuurdersaansprakelijkheid. De accountant die daarvan op de hoogte is, zal het bestuur van de rechtspersoon

(moeten) waarschuwen. Maar een actief toezicht op het naleven van de deponeeringsplicht gaat veel te ver. Laat staan dat het ontbreken van een dergelijk toezicht 'zeer verwijtbaar' zou zijn.

Verantwoordelijkheid bij algemene vergadering en bestuur

Met betrekking tot het vaststellen en deponeren van jaarstukken ligt de verantwoordelijkheid bij de algemene vergadering resp. het bestuur van de rechtspersoon en niet bij de accountant. Voor wat betreft het vaststellen verdient het aanbeveling dat de accountant informatie inwint of de jaarrekening van het voorafgaande jaar ook daadwerkelijk is vastgesteld. Voor het al dan niet (tijdig) deponeren heeft de accountant geen actieve informatieplicht en zeker geen toezichthoudende rol. Als hij op de hoogte komt van het niet-deponeren, dient hij uiteraard wel actie te ondernemen. De verantwoordelijkheid van de accountant mag niet – zoals de Accountantskamer doet – worden uitgebreid tot situaties waar de verantwoordelijkheid door de wetgever bij anderen is gelegd. En als het al voor de hand ligt dat de accountant na gaat dat de jaarrekening is vastgesteld (en gedeponeerd), leidt het achterwege laten daarvan zeker niet tot een 'zeer verwijtbaar' handelen. **An**

-
1. YH0235 11/1047 Wtra AK, Uitspraak Accountantskamer, d.d. 10 februari 2012.
 2. Ik abstraheer van de situatie dat de algemene vergadering – om gegronde redenen – niet komt tot vaststelling van de jaarrekening..

Anton Dieleman RA is directeur vaktechniek bij Mazars.